

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „10 lat Partnerstwa Wschodniego: rozważania nad osiągnięciami i kształtowanie przyszłej polityki dotyczącej Partnerstwa”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2020/C 14/04)

Sprawozdawczyni: **Indrė VAREIKYTė**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	20.2.2019
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	5.9.2019
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.9.2019
Sesja plenarna nr	546
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	155/3/6

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uważa, że Partnerstwo Wschodnie (PW) jest bardzo potrzebną inicjatywą UE, która może być uwieczniona sukcesem, i wzywa nowo wybrany Parlament Europejski i Komisję Europejską, by w pełni zaangażowały się w ten proces. Zobowiązuje się również do dalszego zaangażowania w budowanie silniejszych i bardziej demokratycznych społeczeństw w krajach sąsiadujących⁽¹⁾.

1.2. Chociaż głównymi osiągnięciami PW są układy o stowarzyszeniu (AA), w tym umowy dotyczące pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu (DCFTA) oraz umowy o ruchu bezwizowym z Gruzją, Republiką Mołdawii i Ukrainą (stowarzyszona trójka krajów), w następnym dziesięcioleciu od partnerstwa oczekuje się lepszych i bardziej ukierunkowanych postępów.

1.3. Komitet podkreśla, że choć stowarzyszona trójka krajów poczyniła większe postępy i wykazała się gotowością do wprowadzenia reform, a Armenia idzie za ich przykładem, Białoruś i Azerbejdżan utknęły w tym samym punkcie i pod pewnymi względami jeszcze bardziej oddaliły się od demokracji.

1.4. EKES uważa, że UE jest przede wszystkim unią wartości i tym samym jej stosunki z sąsiadami powinny opierać się na tych samych wartościach i być uzależnione od spełnienia pewnych warunków.

1.5. Komitet uważa, że największe wyzwania stojące przed PW to: skuteczne wdrożenie układu o stowarzyszeniu/DCFTA i realizacja innych powiązanych z tym zobowiązań, wzmocnienie praworządności, wdrażanie reform sądowych i zwalczanie korupcji; dalsza ochrona środowiska i aktywne przeciwdziałanie zmianie klimatu; zwiększenie odporności społecznej poprzez zwalczanie zagrożeń hybrydowych i dezinformacji; rozwinięcie środowiska sprzyjającego społeczeństwu obywatelskiemu i wolne i niezależne media oraz zwiększenie zaangażowania UE na rzecz poprawy życia obywateli dotkniętych konfliktami w tym regionie.

⁽¹⁾ Przez ostatnie dziesięciolecie EKES przyjął co najmniej kilkanaście opinii dotyczących różnych aspektów PW. Założył również Komitet Monitorujący ds. Wschodnich Sąsiadów UE, utworzył dwustronne platformy społeczeństwa obywatelskiego krajów UE i PW oraz wewnętrzne grupy doradcze i zorganizował fora biznesowe PW przy okazji szczytów PW.

1.6. EKES zaleca, by Komisja określiła odpowiednio dostosowane cele i oczekiwane wyniki dla każdego kraju partnerskiego na następny okres PW. Udział społeczeństwa obywatelskiego w tym procesie będzie miał zasadnicze znaczenie dla zapewnienia dodatkowego instrumentu aktywnego monitorowania postępów.

1.7. EKES proponuje wyznaczenie harmonogramu kolejnych obowiązkowych ocen postępów, by oprócz dwustronnych planów działania zachęcić rządy PW do opracowania ich własnych planów, a także do osiągnięcia wyników i celów oraz ich monitorowania.

1.8. Komitet zaleca również stopniowe zwiększanie liczby wskaźników i danych, które kraje objęte PW są zobowiązane przekazywać Eurostatowi.

1.9. W związku z dezinformacją szerzoną przez władze rosyjskie, agresywnymi chińskimi i rosyjskimi kampaniami projektów inwestycyjnych w regionie oraz innymi zagrożeniami instytucje UE muszą ponownie przemyśleć strategię komunikacyjną dla regionu PW, by dotrzeć do obywateli.

1.10. EKES uważa, że do poprawienia umiejętności organizacji społeczeństwa obywatelskiego, urzędników służby cywilnej i przywódców politycznych w krajach PW oraz do rozwinięcia zdolności związków zawodowych i stowarzyszeń przedsiębiorców potrzebne jest większe ukierunkowanie i więcej narzędzi.

1.11. Komitet jest zdania, że trzeba położyć większy nacisk na zaradzenie brakowi kwalifikacji i niedopasowaniu umiejętności w krajach PW poprzez zwiększenie ogólnej skuteczności kształcenia oraz na wzmocnienie powiązań między kształceniem, badaniami i innowacjami, by rozwinąć współpracę między sektorami publicznym i prywatnym.

1.12. Chociaż handel między krajami PW a UE się rozwija, należy wzmocnić handel międzyregionalny w celu zapewnienia zróżnicowania i stabilności dochodów z handlu.

1.13. EKES jest głęboko przekonany, że potrzebne są wiążące ramy prawne umożliwiające społeczeństwu obywatelskiemu dostęp do informacji, pociągnięcie rządu do odpowiedzialności oraz udział w procesie kształtowania polityki w każdym z krajów PW.

1.14. Komitet zdecydowanie popiera wnioski o nawiązanie pogłębionego dialogu na temat reform związanych z AA/DCFTA między UE a stowarzyszoną trójką krajów, o zawarcie porównawczych elementów w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach AA oraz o zsynchronizowanie ich wydania w celu wspierania pozytywnej konkurencji.

2. Uwagi ogólne

2.1. PW zostało zainaugurowane w 2009 r. jako wspólna inicjatywa polityczna, mająca pogłębiać i zacieśniać stosunki między Unią Europejską (UE), jej państwami członkowskimi i jej sześcioma wschodnimi sąsiadami: Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Gruzją, Republiką Mołdawii i Ukrainą.

2.2. W tych ramach wszyscy partnerzy zgodzili się zapewniać wymierne korzyści obywatelom w życiu codziennym, wzmacniając instytucje i dobre rządy, zapewniając praworządność i wykonalność przepisów, wdrażając kluczowe reformy sądownictwa, zwalczając korupcję; rozwijając kontakty ze społeczeństwem obywatelskim, umacniając pozycję kobiet i zapewniając równowagę płci, umacniając komunikację strategiczną oraz wspierając pluralizm i niezależność mediów; pomagając małym i średnim przedsiębiorstwom we wzroście, przyciągając inwestycje, tworząc wysokiej jakości miejsca pracy w nowych sektorach, zwiększając możliwości handlowe poprzez wsparcie dostępu do nowych rynków; poprawiając połączenia transportowe i infrastrukturę, zwiększając odporność energetyczną i efektywność energetyczną oraz wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, a także inwestując w umiejętności młodych ludzi, przedsiębiorczość i szanse na zatrudnienie.

2.3. Chociaż trzy AA/DCFTA oraz umowy o ruchu bezwizowym z państwami sygnatariuszami są w dużej mierze godnymi uznania osiągnięciami, w większości wyżej wymienionych obszarów odnotowano niestety jedynie umiarkowane postępy, przy czym dotychczas nie osiągnięto jeszcze w pełni oczekiwanych rezultatów.

2.4. EKES uważa, że UE jest przede wszystkim unią wartości⁽²⁾ i tym samym jej stosunki z sąsiedztwem powinny się również opierać na tychże wartościach. W ramach PW trzeba zapewnić większą warunkowość oraz jasne, wspólnie uzgodnione ścieżki współpracy z krajami nim objętymi w celu zapewnienia praw człowieka, praw obywatelskich, wolności mediów i prasy, praworządności, przejrzystego zarządzania, równouprawnienia płci, dialogu społecznego, ochrony środowiska i innych podstawowych wartości, bez których nie sposób wyobrazić sobie współczesnej Europy. Cały region odniesie największe korzyści, gdy sąsiadujące z UE demokracje osiągną ten sam poziom co UE. Państwa partnerskie powinny również przedstawić harmonogram ratyfikacji wszystkich osiemnastu międzynarodowych traktatów dotyczących praw człowieka⁽³⁾ oraz osiągnięcia (lub utrzymania) akredytacji statusu „A” od Globalnego Sojuszu Krajowych Instytucji Praw Człowieka⁽⁴⁾.

2.5. Komitet dostrzega potrzebę osiągnięcia jasnych i wymiernych wyników oraz zaleca Komisji określenie dostosowanych do potrzeb celów i wyników dla każdego kraju partnerskiego na następny okres objęty PW. Kluczowe znaczenie ma zadbanie o to, by przyszłe cele i wyniki koncentrowały się nie tylko na wskaźnikach gospodarczych, lecz również na dobrobycie społecznym i dobrostanie. Skupienie się wyłącznie na rozwoju gospodarczym nie przyniosło oczekiwanych rezultatów. Na przykład całkowita kwota dotacji UE dla Ukrainy wyniesie do 2020 r. 4,8 mld EUR⁽⁵⁾, lecz jest to wciąż najuboższy kraj w regionie.

2.6. Udział społeczeństwa obywatelskiego w tym procesie będzie miał kluczowe znaczenie dla zmniejszenia wpływu cykli wyborczych i zmian politycznych na planowane reformy. Proces transformacji i wdrożenie niezbędnych reform można przeprowadzić wyłącznie przy udziale partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesie legislacyjnym oraz w reformach i ich wdrażaniu. W związku z tym stowarzyszenia przedsiębiorców i organizacje wspierające powinny uczestniczyć w procesie opracowywania i wdrażania strategii rozwoju gospodarczego i współpracy regionalnej.

2.7. By wyniki mogły zostać w pełni osiągnięte i miały trwały charakter, potrzebne jest silne poczucie odpowiedzialności lokalnej. Jeżeli oczekiwane wyniki nie zostaną wskazane, omówione, poparte i wdrożone we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, mogą zostać z łatwością zaprzepaszczone. Ponadto do tej pory głównymi podmiotami odpowiedzialnymi za wdrażanie były Komisja Europejska i właściwe ministerstwa krajów PW, podczas gdy rządy, które muszą zapewniać stałą wolę polityczną na rzecz reform, nie znajdują się jeszcze wśród głównych podmiotów związanych z realizacją celów⁽⁶⁾.

2.8. Planując następny zbiór celów długoterminowych, trzeba zwrócić większą uwagę na monitorowanie postępów w ich wdrażaniu. Dotychczas ocena ta była prowadzona głównie przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) i społeczeństwo obywatelskie w krajach PW. EKES proponuje wyznaczenie harmonogramu kolejnych obowiązkowych ocen postępów, by oprócz dwustronnych planów działania zachęcić rządy PW do opracowania ich własnych planów, a także do osiągnięcia wyników i celów oraz ich monitorowania.

2.9. EKES zaleca również rozważenie stopniowego zwiększenia liczby wskaźników i danych, które kraje PW muszą przedkładać Eurostatowi, by zapewnić ściślejsze monitorowanie postępów w realizacji kluczowych reform i bardziej przejrzystą i obiektywną ocenę. Kraje objęte AA/DCFTA powinny mieć jasny harmonogram, by ostatecznie osiągnąć ten sam poziom przekazywania danych do Eurostatu co państwa członkowskie UE.

2.10. By oszacować wpływ udziału społeczeństwa obywatelskiego w reformach PW, Komitet proponuje przygotowanie analizy porównawczej, która zmierzyłaby różnice w osiągnięciach i oddziaływaniu społeczeństwa obywatelskiego w krajach posiadających wewnętrzne grupy doradcze i pozostałych krajach partnerskich PW.

2.11. Komitet jest głęboko przekonany, że **obecnym priorytetem dla nowo wybranego Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej** jest osiągnięcie konsensusu w sprawie stowarzyszenia i, ewentualnie, perspektyw członkostwa dla krajów PW, które chcą i mogą przystąpić do UE w najbliższej przyszłości. Znaczną przeszkodą w postępach i planowaniu działań jest brak jasnej wizji ostatecznego celu i nagrody dla każdego kraju partnerskiego za wszystkie wysiłki podejmowane, by w pełni osiągnąć wytyczone cele i oczekiwane wyniki.

2.12. W dłuższej perspektywie strategia PW po 2020 r. mogłaby obejmować liberalizację niektórych usług (w tym finansowych), przystąpienie krajów stowarzyszonych do jednolitego obszaru płatności w euro (SEPA) oraz – za pośrednictwem AA/DCFTA – do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) wraz z pogłębieniem integracji w dziedzinie rynku cyfrowego, np. w zakresie transmisji danych, i poszerzeniem swobody przepływu specjalistów poprzez zawarcie umów z UE w sprawie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych.

⁽²⁾ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (2016/C 202/02).

⁽³⁾ <https://indicators.ohchr.org>

⁽⁴⁾ <https://nhri.ohchr.org/>

⁽⁵⁾ „Rebuilding Ukraine: An assessment of EU assistance”, Chatham House, the Royal Institute of International Affairs, 2018 r.

⁽⁶⁾ Dokument orientacyjny Forum społeczeństwa obywatelskiego krajów Partnerstwa Wschodniego oraz wspólny dokument roboczy „EaP – Focusing on key priorities and deliverables – Assessment and recommendations by the civil society”, 2017 r.

2.13. Propagowanie wartości UE było i pozostaje kluczową koncepcją polityki PW. Poparcie obywateli krajów PW dla bliższych stosunków i ostatecznie dla członkostwa UE jest nadal wysokie, lecz zmiana mentalności obywateli wymaga długofalowych wysiłków. Podczas gdy większość obywateli UE dostrzega znaczenie praworządności, płacenia podatków i unikania szarej strefy gospodarki, to ze względu na sytuację gospodarczą obywatele w krajach PW z trudem przeżywają każdy dzień, w związku z czym przyjęcie niektórych wartości UE nie jest ich priorytetem.

2.14. By poprawić zarządzanie systemami i instrumentami wsparcia mającymi na celu zapewnienie włączenia społeczeństwa obywatelskiego w całościowe procesy PW oraz zwiększyć ich skuteczność, należy rozważyć skupienie takich instrumentów w obrębie EKES-u z uwagi na jego niespotykane gdzie indziej umiejętności, doświadczenie w tej dziedzinie, historię instytucjonalną i obecność w społeczeństwie.

2.15. W związku z tym, że dezinformacja szerzona przez władze rosyjskie, agresywne chińskie i rosyjskie kampanie informacyjne dotyczące projektów inwestycyjnych w regionie oraz inne zagrożenia mają ogromny wpływ na społeczeństwo, instytucje UE muszą na nowo przemyśleć strategię komunikacyjną dla regionu PW. Jednym ze sprawdzonych sposobów rozpowszechniania informacji na temat wartości, celów, wpływu i dobrych przykładów współpracy z UE jest wzmocnienie pozycji lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspomóżenie ich w osiągnięciu lepszego wpływu w ich codziennej pracy.

2.16. UE powinna nadal przyczyniać się do pokojowego rozwiązywania konfliktów w regionie PW. Należy w szerszym stopniu stosować takie sposoby podejścia jak partnerstwo europejskie na rzecz pokojowego rozwiązania konfliktu w Górskim Karabachu (EPNK), w ramach którego organizacje społeczeństwa obywatelskiego z państw członkowskich UE i krajów PW podejmują wspólne wysiłki w celu wzajemnego zrozumienia procesu pokojowego i budowania wiary w niego.

3. Społeczeństwo

3.1. Najnowsze programy finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego PW mają następujący warunek: by społeczeństwo obywatelskie pracowało nad wdrażaniem układu o stowarzyszeniu i reformami, organizacje społeczeństwa obywatelskiego muszą stać się partnerami UE i czasami poświęcić się zagadnieniom, które nie należą zwyczajowo do ich zakresu działania. Z tego względu ubiegają się one po prostu o dostępne finansowanie, zamiast skupiać się na swych celach i potrzebach społeczeństwa, i tym samym stają się kolejnym świadczeniodawcą.

3.2. Sprawozdanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego UE i dane porównawcze potwierdzają⁽⁷⁾, że większość organizacji społeczeństwa obywatelskiego w krajach PW nie posiada nawet podstawowych umiejętności zarządzania projektami, w tym umiejętności przygotowania wniosków w sprawie projektów i ich budżetów. W związku z tym bardzo ważna jest wciąż rola organizacji UE w osiąganiu wyników związanych z monitorowaniem reform, przygotowywaniem raportów alternatywnych, analizy różnych kwestii i zaleceń. EKES uważa, że nie należy pomijać czy też nie doceniać mniej wykwalifikowanych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w krajach PW, lecz po prostu oczekiwania wobec nich powinny być realistyczne: są one istotnymi podmiotami w swych społecznościach, lecz nie należy oczekiwać, by osiągały wyniki, do których zdolne są doświadczone europejskie organizacje.

3.3. W związku z tym EKES zaleca, by Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi UE, ustanowiła dostępny program edukacyjny koncentrujący się na poprawie umiejętności przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, urzędników publicznych i przywódców krajów PW. Taki program mógłby również wypełnić brak umiejętności, z którym borykają się przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego dołączający do służby publicznej, tak jak miało to miejsce po rewolucji godności na Ukrainie i aksamitnej rewolucji w Armenii.

3.4. Ponadto Komitet uważa, że należy nadać priorytet programom wsparcia i partnerskiemu włączeniu organizacji młodzieżowych w państwach PW oraz dalszemu wspieraniu ich uczestnictwa w programach współpracy i mobilności międzynarodowej (np. w ramach programu „Młodzież w działaniu” i Erasmus+). Utworzenie szkół europejskich, takich jak szkoła w Tbilisi w Gruzji, w pozostałych krajach PW może być dobrym punktem wyjścia, aby podnieść poziom kształcenia na podstawie najlepszych przykładów z państw członkowskich UE.

3.5. EKES uważa, że program spójności społecznej musi zaradzić niedoborowi i niedopasowaniu umiejętności w krajach PW w celu poprawy ogólnej skuteczności kształcenia poprzez wzorowanie się na najlepszych przykładach i systemach z państw UE. Jakość kształcenia umożliwiającego innowacje w tym regionie jest wciąż niska, w związku z czym konieczne jest zreformowanie systemów kształcenia oraz zaangażowanie odpowiednich organizacji społeczeństwa obywatelskiego i specjalistów w opracowywanie programów nauczania. Nieodzowne jest usprawnienie powiązań między kształceniem, badaniami i innowacjami w celu rozwinięcia współpracy między sektorem publicznym i prywatnym⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Ukraine Analytica, wydanie 3 (13), 2018 r.

⁽⁸⁾ http://eu4business.eu/files/medias/regional-position-paper_final_kyiv-21-june-2017-2_0.pdf

3.6. Komitet z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie Międzynarodowej Konfederacji Związków Zawodowych (ITUC), jej Pan-europejskiej Rady Regionalnej (PERC) i Europejskiej Konfederacji Związków Zawodowych (EKZZ) w budowanie zdolności niezależnych związków zawodowych w krajach PW. Takie projekty i inicjatywy są istotne dla promowania europejskiego modelu społecznego, w tym dialogu społecznego i zabezpieczenia społecznego, a także rokowań zbiorowych. Silne niezależne organizacje związków zawodowych mają kluczowe znaczenie dla pomyślnego zrównoważonego wzrostu i postępu społecznego wynikającego z procesów transformacji związanych z wdrażaniem układów o stowarzyszeniu lub umów o partnerstwie. Silne związki zawodowe są również warunkiem wstępnym odnoszącego sukcesy i prężnego społeczeństwa obywatelskiego.

4. Gospodarka

4.1. Zasadniczym elementem współpracy UE z krajami PW jest budowanie odporności gospodarczej i zwiększanie konkurencyjności z naciskiem na współpracę w celu stworzenia miejsc pracy oraz rozwinięcia silniejszych, bardziej zróżnicowanych, dynamicznych i zrównoważonych gospodarek. W obszarze tym poczyniono znaczne postępy, w tym zwiększono wymianę handlową między wszystkimi sześcioma krajami partnerskimi a UE.

4.2. EKES jest zdania, że w regionie PW nie wypełniono jeszcze skutecznie zobowiązań do harmonizacji rynków cyfrowych, co utrudnia postępy i rozwój usług cyfrowych. Przyjmuje jednocześnie z zadowoleniem konsensus osiągnięty w sprawie planów umowy roamingowej dla regionu do 2020 r., która nie tylko zwiększyłaby dostęp obywateli do komunikacji, lecz mogłaby również ożywić turystykę i przynieść szersze korzyści gospodarcze.

4.3. Chociaż handel między krajami PW a UE się rozwija, należy dołożyć większych starań, by wzmocnić handel międzyregionalny w celu zapewnienia zróżnicowania i stabilności dochodów z handlu.

4.4. EKES uważa, że regionalną integrację handlową prowadzącą do wspólnej przestrzeni gospodarczej, darmowego roamingu, wspólnego obszaru migracji, synchronizacji sieci elektroenergetycznych, rozwoju niezależnych źródeł czystej energii i dostosowania norm rolnictwa do norm UE należy uznać za najważniejszy projekt gospodarczy wspólny zarówno dla krajów PW, jak i dla całej UE, a także dalej go rozwijać.

4.5. Komitet podkreśla potrzebę rozwinięcia niezależnych stowarzyszeń przedsiębiorców i organizacji wspierających w regionie. Takie organizacje muszą być w większym stopniu i lepiej zaangażowane w rozwój przedsiębiorstw oraz wdrażanie DCFTA. MŚP w krajach PW muszą utworzyć stowarzyszenia i/lub organizacje parasolowe, które reprezentowałyby ich interesy i wzmocniłyby ich pozycję w celu ochrony ich interesów w procesie legislacyjnym oraz zapewnienia ich udziału w lokalnych i unijnych rynkach.

5. Zarządzanie

5.1. Jednym z priorytetów UE w krajach PW jest zwiększenie starań o wzmocnienie instytucji i dobre rządy, choć wyzwania w tym obszarze nie brakuje. Trzeba zwłaszcza dołożyć starań w dziedzinie praworządności, wdrażania kluczowych reform sądownictwa oraz przeciwdziałania korupcji. Są to warunki wstępne zaufania obywateli do państwa, długoterminowej stabilności i otoczenia bezpiecznego dla inwestycji.

5.2. Komitet zwraca uwagę, że prawodawstwo dotyczące obowiązkowych konsultacji rządu ze społeczeństwem istnieje tylko w Republice Mołdawii i na Ukrainie. Konieczne są obowiązkowe ramy prawne umożliwiające społeczeństwu obywatelskiemu dostęp do informacji, pociągnięcie do odpowiedzialności rządu i udział w procesie kształtowania polityki. Ponadto w celu wzmocnienia organizacji społeczeństwa obywatelskiego rządy krajów PW muszą zobowiązać się do bardziej spójnego i bezpośredniego wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

5.3. Jeżeli chodzi o budowanie potencjału, bardziej niż kiedykolwiek istotne są sprawnie funkcjonujące i zdolne przeprowadzić niezbędne reformy instytucje w krajach PW, co wymaga formalizacji programów partnerstwa między nimi (np. sieciami agencji ds. bezpieczeństwa żywności, organami normalizacyjnymi, agencją ds. przeciwdziałania korupcji itd.) oraz – być może – ich wsparcia przez UE.

5.4. Wspólne udogodnienia towarzyszące mogłyby stanowić wsparcie dla wspólnego budowania potencjału, programów partnerstwa i tworzenia sieci, wymiany praktyk i opracowywania wspólnych sposobów podejścia i narzędzi. Można by również rozważyć finansowanie zespołów reformujących na zasadach opracowanych dla Ukrainy.

5.5. EKES podkreśla również potrzebę wspomoczenia rządów i społeczeństwa obywatelskiego krajów PW w opracowywaniu narzędzi niezbędnych do oceny nierówności ze względu na płeć i zaradzenia jej. Niezbędne jest zagwarantowanie, by wsparcie dla krajowych urzędów statystycznych obejmowało gromadzenie danych statystycznych na temat handlu i płci, również poprzez szczegółowe pytania dotyczące badań gospodarstw i przedsiębiorstw oraz specjalne wskaźniki monitorujące wpływ związany z handlem na przestrzeni czasu.

6. Łączność

6.1. Do znacznych postępów doprowadziła współpraca UE z krajami partnerskimi w celu poprawy połączeń transportowych i infrastruktury, zwiększenia odporności i efektywności energetycznej, a także wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Dalsze inwestycje w tych obszarach doprowadzą do przyspieszenia zrównoważonego rozwoju gospodarczego i przyniosą konkretne korzyści w życiu obywateli, oferując alternatywne źródła energii, zmniejszając zależność energetyczną od jednego dominującego dostawcy i zużycie energii.

6.2. Komitet podkreśla zatem znaczenie dalszego zróżnicowania źródeł energii, ograniczenia emisji CO₂ i ustanowienia skutecznych krajowych mechanizmów monitorowania emisji, a także rozwoju działań mających na celu ochronę różnorodności biologicznej i zrównoważonej gospodarki leśnej.

7. Układy o stowarzyszeniu/pogłębiona i kompleksowa strefa wolnego handlu

7.1. Komitet zdecydowanie popiera wniosek dotyczący nawiązania wzmocnionego dialogu w sprawie reform związanych z AA/DCFTA między UE a stowarzyszoną trójką krajów oraz uwzględnienie elementów porównawczych w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach AA, a także synchronizację ich wydania w celu wspierania pozytywnej konkurencji, co okazało się już skuteczne z punktu widzenia przyspieszenia postępów w Europie Środkowej i Wschodniej.

7.2. Zaleca się dalszą instytucjonalizację współpracy między stowarzyszoną trójką a UE, zwłaszcza na poziomie wykonawczym. Dobrym punktem wyjścia mogłoby być utworzenie wspólnej grupy wykonawczej i niektórych podgrup odzwierciedlających proces instytucjonalizacji na szczeblu parlamentów. Następnie można by utworzyć podobne grupy zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w ramach platform społeczeństwa obywatelskiego PW, stowarzyszeń biznesowych i organizacji wspierających, związków zawodowych itd. Jako przykład można posłużyć się doświadczeniami i sieciami utworzonymi za pośrednictwem Organizacji na rzecz Demokracji i Rozwoju Gospodarczego GUAM. Wsparcie UE i jej poszczególnych państw członkowskich w znacznym stopniu ułatwiłoby taką instytucjonalizację.

7.3. Ze względu na złożoność AA/DCFTA trudno jest je wdrożyć, gdyż wymagają one znacznych zasobów politycznych, finansowych i ludzkich i niosą ze sobą wyzwania, szczególnie dlatego, że są ukierunkowane na reformy rynkowe, podczas gdy po reformach UE oczekuje się głównie praworządności i dobrych rządów. Komitet uważa, że kluczowe znaczenie ma uwzględnienie takich oczekiwań i wsparcie wdrażania AA/DCFTA wraz z równoległymi inicjatywami mającymi na celu umocnienie demokracji stowarzyszonych. Można by rozważyć dodatkowe mechanizmy wsparcia, które byłyby dostępne jedynie po pełnej realizacji wzajemnie uzgodnionych celów w ramach takich równoległych inicjatyw i które służyłyby jako dodatkowy czynnik motywujący.

7.4. EKES zaleca również regularne zajmowanie się prawami pracowniczymi kobiet i kwestiami wynagrodzenia, szczególnie w sektorach przemysłu i usług, gdzie pojawiają się największe i najbardziej różnorodne luki. Program zbliżenia AA/DCFTA oferuje kompleksowe podejście w zakresie działań ustawodawczych i egzekwowania konwencji międzynarodowych, również w dziedzinie płci i niedyskryminacji. Konieczne jest monitorowanie tego procesu, poprawienie gromadzenia danych segregowanych według kryterium płci na temat zatrudnienia i wynagrodzenia oraz wspieranie grup kobiecych w obronie ich własnych interesów.

Bruksela, dnia 26 września 2019 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego